

177 1. Beh. af Forst. t. Finantslov f. Finantsaaret fra 1. April 1874 til 31. Marts 1875. 178

med hvilketomhelst Overtal, havde den Ret at forlange, at en Regjering skulde bestemmes deraf, hvad enten det nu blev saaledes, at Regjeringens Medlemmer toges af Flertallets egen Midte — hvilket efter Omstændighederne vilde være næsten nødvendigt — eller ogsaa toges af Saadanne, som maatte og vilde søle sig afhængige af dette Flertals Billie. Det er denne statsretlige Doktrin, man opstiller. Det maa vel mærkes, at det er ganske overflødigt at tale om det parlamentariske System og større eller mindre Tilslutning dertil, i den Henseende skal jeg kun sige, at vi vistnok alle kunne samstemme med, hvad det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. N. Hansen) før oplyste, at i sin Tid afdøde Dr. Lehmann og nulevende Biskop Monrad skulle have ytret, at i enhver konstitutionel Forfatning laa der en Spire til det parlamentariske Systems Udvikling. Saalænge man bliver derved; at der er en Spire, som altsaa skal have Tid til Udvikling, og at ved det parlamentariske System fortaas den Folkelighed, som giver sig tilkjende først og fremmest igjennem den hele Repræsentation, som Folket har, og dernæst paa de andre Maader, hvorpaa i det Hele taget en Repræsentation maa støttes under fri Forhold, saa kunne vi være enige; men vort parlamentariske System — jeg mener ikke det, som jeg kalder vort, men det, som Flertallet kalder „vort“ — det er det, som er angivet i Adressen, og som fuldstændig og bestemt er forklaret af det ærede Medlem for Kolding at være dette, at Folkethingets Flertal uden noget andet Hensyn har Ret til — hvis denne statsretlige Doktrin antages — at forlange, at den Regjering, som skal staa i Spidsen, maa være tagen enten ud af bets egen Midte eller i alt Fald med fuld Tilslutning dertil. Det er denne statsretlige Doktrin, som det andet Thing modsætter sig, og som med fuld Føie er tilbagevist i Svaret paa Adressen. Hvorledes skulde da denne statsretlige Doktrin gjenneføres? Vi have hos os en Grundlov med 95 Paragrafer; deraf indeholde de 94 manglehaande forskjelligartede Bestemmelser, nogle af overordentlig afgjørende Betydning, andre for saa vidt af ringere Betydning. Men der er i den 95de og sidste Paragraf af selve Grundloven den Bestemmelse, at der ikke maa ske nogenomhelst Forandring i eller Tillæg til denne — altsaa selv med Hensyn til de Bestemmelser, som have den mindste Betydning — uden at det sker ad grundlovmæssig Vej; og denne grundlovmæssige Vej er da nærmere bestemt og beskrevet i den 95de Paragraf — for at give tilbørlig Garanti.

Der er først og fremmest bestemt, at en saadan Grundlovsforandring skal udgaa af Regjeringens fuldstændige Frihed. Dette er givet med en Bestemthed og Klarhed, som ikke kan modsiges. Naar Thinget har behandlet Sagen første Gang, saa skal Regjeringen, naar den vil fremme Sagen, opløse Rigsdagen; i modsat Fald vil Reformen ikke gaa igjennem. Det er altsaa megen Hensyntagen; for at give et nok saa lille Tillæg til Grundloven, skal man gaa den hele Vej. Nu derimod vil man omdanne vor hele forfatningsmæssige Tilværelsesmaade ved Opførelse i vor Statsbygning af en ny statsretlig Doktrin, som aldeles nødvendig og uimodsigelig vil have til Følge, at flere af de væsentlige Bestemmelser i Grundloven derved ville lammes eller forvansktes i deres Betydning. Mine Herrer! dette forekommer mig at ville være den mest skrige Modsigelse, man vel nogenstunde vilde kunne se, og jeg mener, at man paa ingen Maade behøver at tiltro sig nogen profetisk Gave for at kunne sige, at der derved vilde være givet et saa sørgeligt Exempel, at man med Sikkerhed kan antage, at dersom denne Vej bliver betraadt, vil det være uheldigt baade for Frihed og Fædreland. Det er altsaa heri, at Stridens egentlige Kjernepunkt ligger, og det er dette, der gjør, at denne Strid maa udsættes, forinden der kan blive Spørgsmaal om en volig og frugtbar Udvikling ved en Samvirken af de forskjellige konstitutionelle Myndigheder. Det er dette, som gjør, at der ganske vist, saalænge denne Strid ikke er fjernet, ikke kan være Tale om en Samvirken mellem det nuværende Ministerium og Folkethinget, men denne Strid maa tillige siges aldeles ikke at bero paa de enkelte Ministres Personligheder; saalænge Striden dreier sig om dette Princip, saa ere de enkelte Ministre Personer af aldeles underordnet Bichtigkeit. Men da Sagen stiller sig saaledes, har det nuværende Ministerium ogsaa maattet anse det for at være at svigte sin Pligt, dersom det ikke, saalænge Hans Majestæt byder det at blive paa sin Plads, optager og fører Kampen. Og det vil i den Henseende stole paa, at det dog vil finde Støtte og Tilslutning hos de Mange og, som jeg haaber, Flere og Flere, for hvem det er gaaet op, og for hvem det vil komme til at gaa op, hvad denne Strid i Virkeligheden dreier sig om, at det her gjælder om at værne om Grundlaget for vort politiske Liv og vor hele Samfundsordning.

Hjer: Jeg begjærede Didet igaar og nærmest paa Grund af det Foredrag, vi hørte af det